

Europos
Komisija

HORIZON 2020

Trumpai apie programą

ES bendroji mokslinių tyrimų ir
inovacijų programa

*Moksliniai
tyrimai ir
inovacijos*

Europe Direct – tai paslauga, padėsianti Jums rasti atsakymus į klausimus
apie Europos Sąjungą

Informacija teikiama nemokamai telefonu (*) :
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokesť, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.
Ji prieinama per portalą Europa (<http://europa.eu>).

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2014

ISBN 978-92-79-38923-8
doi:10.2777/81384

© Europos Sąjunga, 2014
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Atvaizdas ant viršelio (nuo viršutinės kairiosios pusės apatinės dešinėsios pusės link) - World Map: © ag visuell, #16440826, 2011; Transparent Glass Sphere: © Sean Gladwell, #6018533, 2011; Earth inside planet earth Sunrise: © JLV Image Works, #7136232, 2011; Earth inside the world map: © LwRedStorm, #3348265, 2011. Fonas: © ESN, 2013; 17, 24, 27 puslapiai: © Fotolia.com, 2013. Pav. 2 puslapyje: © fotogestoeber, #39516950; 9 puslapis: © ra2 studio, #31382002; 12 puslapis: © Naeblys, #56186859; 15 puslapis: © rolffimages, #42688016; 18 puslapis: © apops, #49969052; 23 puslapis: @ Sergey Nivens, #55704351; 24 puslapis: bulbs © Photobank, #20486186, fish © Monika Wisniewska, #3911496; 27 puslapis: © anyaianova, #55314607; 29 puslapis: © michaeljung, #54396101, 2013. Šaltinis: Fotolia.com.

EUROPOS KOMISIJA

Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas
Direktoratas A. Politikos vystymas ir koordinavimas
Skyrius A.1. Vidaus ir išorės ryšių skyrius

El. paštas: RTD-PUBLICATIONS@ec.europa.eu

Europos Komisija
B-1049 Briuselis

EUROPOS KOMISIJA

HORIZON 2020

Trumpai apie programą

**ES bendroji mokslinių tyrimų
ir inovacijų programa**

7026455207

8139446798

6814325976

Ižanga	4
Susipažinkite su programa „Horizontas 2020“	6
Kokybiškas mokslas	7
Pramonės subjektų lyderystė	9
Visuomeninio pobūdžio uždaviniai	11
Kompetencijos sklaida ir dalyvavimo skatinimas	16
Mokslas su visuomene ir visuomenei	17
Inovacijų veiksmai programoje „Horizontas 2020“	17
Socialiniai ir humanitariniai mokslai	18
Branduoliniai tyrimai visiems piliečiams	19
Mokslas politikai. Jungtinio tyrimų centro (JRC) vaidmuo	19
Kaip ši programa veikia	20
Kas gali teikti paraiškas?	21
Veiksmų programų tipai	22
Finansavimo normos	25
Patikros ir auditas	25
Prieigos teisės	26
Rezultatų sklaida ir intelektualinės nuosavybės teisių apsauga	26
Etika ir moksliniai tyrimai	27
Kiti finansavimo šaltiniai per programą „Horizontas 2020“	27
Europietiškas ir globalus mąstymas	30
Moksliniai tyrimai be sienų	31
Atvirumas pasauliui	31
Kaip teikti paraiškas	32

Ižanga

„Horizontas 2020“: kokybiško mokslo užtikrinimas Europoje

„Horizontas 2020“ yra didžiausia kada nors egzistavusi ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programa. Ji prisidės prie naujų mokslo perversmų, atradimų ir pasaulinio lygio naujovių, puikias idėjas iš laboratorijos perkeldama į rinką. Per septynerius metus (2014–2020) bus galima pasinaudoti daugiau kaip 80 milijardų eurų⁽¹⁾ finansavimu, ir tai be privačių ir nacionalinių valstybinių investicijų, kurias pritrauks šios lėšos.

„Horizontas 2020“ turi politinį Europos lyderių ir Europos Parlamento narių palaikymą. Jie sutiko, kad nuo investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas priklausys Europos ateitis, todėl Europos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijoje „Europa 2020“ tam skiriamas ypatingas dėmesys. Programa „Horizontas 2020“ padeda to siekti susiedama mokslinius tyrimus su inovacijomis ir sutelkdama dėmesį į tris pagrindines sritis: kokybiškas mokslas, pramonės subjektų lyderystė ir visuomeninio pobūdžio uždaviniai. Jos tikslas – užtikrinti, kad Europa turėtų pasaulinio lygio mokslą ir technologijas, kurios skatintų ekonominį augimą.

ES mokslinių tyrimų finansavimas pagal ankstesnes bendrąsias programas jau suvedė tiek Europos, tiek kitų pasaulio šalių mokslininkus ir pramonininkus, ieškančius įvairių problemų sprendimų. Jų inovacijos prisidėjo prie geresnio gyvenimo užtikrinimo, padėjo saugoti aplinką, o Europos pramonei padėjo tapti tvaresne ir konkurencingesne. Programoje „Horizontas 2020“ gali dalyvauti mokslininkai iš viso pasaulio.

Jas vykdant sukaupta patirtis buvo iš esmės svarbi kuriant šią novatorišką programą, todėl Komisija rinko jų atsiliepimus ir atsižvelgė į valstybių narių, Europos Parlamento rekomendacijas bei į tai, ko buvo išmokta įgyvendinant ankstesnes programas. Buvo akivaizdu, kad programa „Horizontas 2020“ turi būti kuo paprastesnė jos naudotojams, todėl tokia ji ir buvo sukurta.

⁽¹⁾ Visi skaičiai yra paremti dabartinėmis kainomis.

Susipažinkite su programa „Horizontas 2020“

Programos „Horizontas 2020“ esmė – kokybiškas mokslas, konkurencinga pramonė ir visuomeninio pobūdžio uždavinių sprendimas. Tikslingas finansavimas padės užtikrinti, kad geriausios idėjos greičiau pasiektų rinką ir kad kaip galima greičiau būtų pritaikytos mūsų miestuose, ligoninėse, gamyklose, parduotuvėse ir namuose.

▶ Kokybiškas mokslas

Programa „Horizontas 2020“ sustiprins ES kaip pasaulio mokslo lyderės padėtį, nes leis pritraukti geriausius mąstytojus ir padės bendradarbiauti bei dalytis idėjomis visos Europos mokslininkams. Ji padės talentingiems žmonėms ir novatoriškoms įmonėms skatinti Europos konkurencingumą, kurti naujas darbo vietas ir prisidėti prie aukšto gyvenimo lygio, taip būdama naudinga visiems.

Mažai tirtų sričių moksliniai tyrimai, kuriuos finansuoja Europos mokslinių tyrimų taryba (EMTT)

Kai kurie iš šiandieninių pačių reikšmingiausių išradimų yra mūsų natūralaus noro išsiaiškinti, kaip veikia pasaulis, rezultatas. Nors smalsumo skatinami moksliniai tyrimai mažai tirtose srityse retai kada aiškiai pritaikomi komerciniuose produktuose, tokie atradimai prisideda prie daugybės inovacijų atsiradimo. Tačiau mažai tirtų sričių moksliniai tyrimai yra būtent ta sritis, kurios biudžetas ekonominių sunkumų laikotarpiu apkarpomasi pirmiausia; būtent dėl to ES per EMTT ketina didinti investicijas į tokius tyrimus. Kad būtų gautas ES finansavimas, kuris bus skiriamas tiek pavieniams mokslininkams, tiek jų grupėms, kompetencija bus vienintelis kriterijus.

Finansavimas: 13,095 mlrd. eurų

Marijos Sklodovskos-Kiuri veiksmų programa

Mokymas ir karjeros galimybės padeda rengti pirmaujančius mokslininkus. Parama yra siūloma ir jauniems, ir patyrusiems mokslininkams, kad jų

Trumpai apie programą HORIZONTAS 2020

karjera ir įgūdžiai būtų plėtojami per mokymą ar stažuotes kitose šalyse ar privačiajame sektoriuje. Tai jiems suteikia naujų žinių ir patirties, kuri padeda jiems iki galo įgyvendinti savo potencialą.

Finansavimas: 6,162 mlrd. eurų

Naujos ir ateities technologijos

Neatsilikdama nuo technologinių naujovių Europa išliks konkurencinga ir kurs naujas, didelio profesionalumo reikalaujančias darbo vietas, bet tam reikia iniciatyvumo ir sugebėjimo išlikti minios priešakyje. ES finansavimas padeda užtikrinti, kad Europa taptų geriausia įmanoma atsakingo ir dinamiško tarpdisciplininio bendradarbiavimo aplinka kuriant naujas ir ateities technologijas.

Finansavimas: 2,696 mlrd. eurų

Pasaulinio lygio infrastruktūra

Mokslinių tyrimų įranga gali būti tokia sudėtinga ir brangi, kad jokia mokslinių tyrimų grupė ar net šalis negalėtų jos įsigyti, pagaminti ar naudoti pati viena. Pavyzdžiai: galingi lazeriai, kuriais naudojasi įvairių sričių, tokių kaip medicina, medžiagų mokslas ar biochemija, mokslininkai; specializuoti aukštųjų technologijų lėktuvai; stebėjimo stotis jūros dugne, naudojama klimato pokyčiams stebėti.

Tokie dalykai gali kainuoti milijonus eurų, be to, jiems naudoti reikia įgūdžių, kurių turi tik geriausi pasaulio specialistai. ES finansavimas padeda sutelkti išteklius tokiems didelės apimties projektams ir suteikia Europos mokslininkams galimybę naudotis naujausia, moderniausia infrastruktūra, kuri užtikrina jiems galimybę imtis naujų, įdomių tyrimų.

Finansavimas: 2,488 mlrd. eurų

► **Pramonės subjektų lyderystė**

Kad neprarastų pranašumo ten, kur jau yra jį įgijusi, Europa privalo investuoti į daug žadančias, strategiškai svarbias technologijas, tokias kaip tos, kurios yra naudojamos pažangios gamybos ir mikroelektronikos srityse. Bet viešųjų lėšų tam neužtenka: ES turi skatinti verslo įmones daugiau investuoti į mokslinius tyrimus ir svarbias sritis, kuriose jos galėtų bendradarbiauti su viešuoju sektoriumi tam, kad skatintų inovacijas.

Verslo įmonėms tai naudinga tuo, kad jos tampa novatoriškesnės, efektyvesnės ir konkurencingesnės. Taip savo ruožtu kuriamos naujos darbo vietos ir naujos rinkos galimybės. Kiekvienas ES investuotas euras verslui generuoja apie 13 eurų pridėtinės vertės. O iki 2020 m. investicijas padidinus iki 3% BNP, būtų sukurta dar 3,7 milijono darbo vietų!

Pirmavimas kuriant didelio poveikio ir pramonės technologijas

Programa „Horizontas 2020“ remia novatoriškas technologijas, kurios būtinos norint naujoves pritaikyti visuose sektoriuose, įskaitant informacijos ir komunikacijos technologijas bei kosmosą. Tokiomis pagrindinėmis didelio poveikio technologijomis kaip pažangi gamyba ir medžiagos, biotechnologijos ir nanotechnologijos grindžiami novatoriški gaminiai, tokie kaip išmanieji

Trumpai apie programą HORIZONTAS 2020

telefonai, didelio našumo maitinimo elementai, lengvosios transporto priemonės, nanomedikamentai, išmanieji audiniai ir daugybė kitų. Europos gamybos pramonė užtikrina darbo vietas didelei daliai, t. y. 31 milijonui, visos Europos gyventojų.

Finansavimas: 13,557 mlrd. eurų

Ypatingas dėmesys programoje „Horizontas 2020“ skiriamas mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kurios yra pagrindinis darbo vietų ir inovacijų šaltinis. Jos gali bendradarbiauti vykdydamos projektus kaip konsorciumai ir gauti paramą per specialiai tam skirtas priemones, sukurtas būtent novatoriškoms mažesnėms įmonėms. Integruotas ir supaprastintas programos „Horizontas 2020“ pobūdis paskatins mažųjų ir vidutinių įmonių dalyvavimą, joje bent 20% (8,65 mlrd. eurų) bendrojo jungtinio biudžeto, skirto temoms „Pirmavimas kuriant didelio poveikio ir pramonės technologijas“ ir „Visuomeninio pobūdžio uždaviniai“. Mažosioms ir vidutinėms įmonėms skirta priemonė taps lemiamu veiksmu, padėsiančiu pasiekti šį tikslą, nes užtikrins paramą atskiroms mažosioms ir vidutinėms įmonėms bei jų konsorciumams, leis įvertinti jų idėjų įgyvendinamumą pasiekus didelės rizikos etapą, o vėliau padėti joms toliau plėtoti tas idėjas. Finansavimas taip pat siūlomas verslo konsultavimo sektoriui apie tai, kaip susirasti ir pritraukti privačius investuotojus.

Finansavimas: mažųjų ir vidutinių įmonių priemonei bus skirta bent 3 mlrd. eurų

Prieiga prie rizikos finansų

Novatoriškoms įmonėms ir kitoms organizacijoms neretai būna sunku gauti finansavimą rizikingoms idėjoms įgyvendinti ir plėtoti. Programa „Horizontas 2020“ padeda užpildyti šią spragą teikdama paskolas ir garantijas bei investuodama į novatoriškas mažąsias ir vidutines įmones bei mažąsias vidutinės kapitalizacijos įmones. Tokia parama veikia kaip katalizatorius, pritraukiantis privatųjį finansavimą ir rizikos kapitalą, skirtą moksliniams tyrimams ir inovacijoms. Prognozuojama, kad kiekvienas ES investuotas euras generuos 5 eurus papildomų lėšų.

Finansavimas: 2,842 mlrd. eurų

▶ Visuomeninio pobūdžio uždaviniai

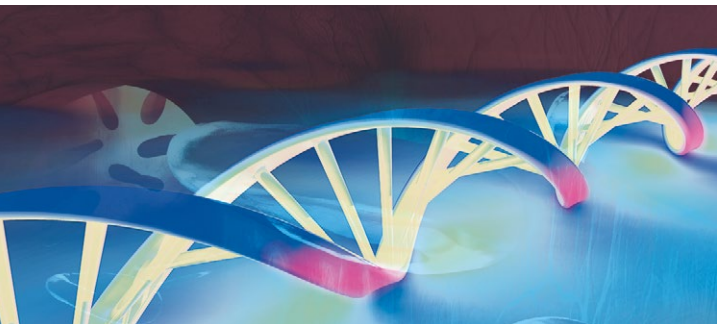
ES nustatė septynis prioritetinius uždavinius, kuriuos sprendžiant moksliniams tyrimams ir inovacijoms tikslingai skiriamos investicijos gali iš tikrųjų būti naudingos piliečiams:

- * sveikata, demografiniai pokyčiai ir gerovė;
- * aprūpinimo maistu saugumas, tvarus žemės ūkis ir miškininkystė, jūrų ir vidaus vandenų moksliniai tyrimai ir biochemija;
- * saugi, švari ir efektyviai naudojama energija;
- * pažangi, ekologiška ir integruota transporto sistema;
- * klimato politika, aplinkosauga, efektyvus išteklių naudojimas ir žaliavos;
- * Europa besikeičiančiame pasaulyje – įtrauki, novatoriška, mąstanti visuomenė;
- * saugi visuomenė – Europos ir jos piliečių laisvės ir saugumo apsauga.

Sveikata ir gerovė

Visi nori gyventi ilgai ir laimingai, būti sveiki, o mokslininkai kaip galėdami stengiasi, kad tai taptų įmanoma. Jie mėgina išspręsti kai kurias svarbiausias egzistuojančias sveikatos problemas ir kylančias grėsmes sveikatai, tokias kaip vis augančios Alzheimerio ligos, diabeto ir antibiotikams atsparių mikroorganizmų keliamos problemos. Investicijos į sveikatos priežiūros mokslinius tyrimus ir inovacijas padės mums išlikti aktyviems, kurti naujus, saugesnius ir efektyvesnius gydymo būdus bei išlaikyti mūsų sveikatos priežiūros sistemos gyvybingumą. Gydytojams jos suteiks priemonių, kurios jiems būtinos parenkant vaistus pagal individualius pacientų poreikius; be to, tai prisidės prie lėtinių ir užkrečiamų ligų profilaktikos ir gydymo.

Finansavimas: 7,472 mlrd. eurų

Aprūpinimo maistu saugumas ir tvariai naudojami biologiniai ištekliai

Iki 2050 m. gyventojų skaičius pasaulyje turėtų pasiekti 9 milijardus, todėl mums reikia galvoti, kaip iš esmės pakeisti požiūrį į gamybą, vartojimą, apdorojimą, laikymą, perdirbimą ir atliekų šalinimą, tuo pat metu stengiantis mažinti neigiamą poveikį aplinkai. Tam reikės subalansuoti atsinaujinančių ir neatsinaujinančių išteklių, gaunamų iš žemės, jūrų ir vandenynų, naudojimą, atliekas paversti vertingais ištekliais ir tvariai gaminti maisto produktus, pašarus, biologinius produktus bei bioenergiją. ES žemės ūkio ir miškininkystės ir maisto bei biologinės pramonės sektoriuose iš viso dirba 22 mln. žmonių; šie sektoriai yra iš esmės svarbūs kaimo plėtrai ir Europos gamtinio paveldo valdymo procesui.

Finansavimas: 3,851 mlrd. eurų

Tvarioji energetika

Šiuolaikinė ekonomika visiškai priklauso nuo energijos ir net norint išlaikyti mums įprastą gyvenimo būdą suvartojama nepaprastai daug energijos. Europa yra antras didžiausias pasaulyje ūkis ir dėl energijos, gaunamos iš iškastinio kuro, kuris skatina klimato pokyčius, poreikių pernelyg priklauso nuo likusio pasaulio. Todėl ES sau iškėlė ambicingus tikslus, susijusius su klimatu ir energetika. ES finansavimas per programą „Horizontas 2020“ suvaidins esminį vaidmenį įgyvendinant šiuos tikslus.

Finansavimas: 5,931 mlrd. eurų

Ekologiškas, integruotas transportas

Mobilumas skatina užimtumą, ekonomikos augimą, klestėjimą ir pasaulinę prekybą. Be to, jis užtikrina gyvybiškai svarbius ryšius tarp žmonių ir bendruomenių. Tačiau šiandieninės transporto sistemos ir tie būdai, kuriais mes jomis naudojames, nėra tvarūs. Mes pernelyg priklausome nuo mažėjančių naftos išteklių, todėl mažėja ir mūsų energetinis saugumas. Be to, tokios su transportu susijusios problemos kaip transporto spūstys, saugumas keliuose ir atmosferos užterštumas neigiamai veikia mūsų kasdienį gyvenimą ir sveikatą. Kad būtų sprendžiamos šios problemos, programa „Horizontas 2020“ prisidės prie tvarios transporto sistemos kūrimo, nes tik tokia sistema tinka šiuolaikinei, konkurencingai Europai.

Finansavimas: 6,339 mlrd. eurų

Klimato politika, aplinkosauga, efektyvus išteklių naudojimas ir žaliavos

Nesenkančių, pigių išteklių era netrukus pasibaigs: nebegalime tikėtis, kad žaliavos ir švarus vanduo mums bus prieinamas amžinai. Grėsmė kyla ir biologinei įvairovei bei ekosistemoms. Reikia jau dabar investuoti į naujoves, kurios prisidėtų prie ekologiškos ekonomikos kūrimo – tokios ekonomikos, kuri derėtų su natūralia aplinka. Klimato pokyčių problemų

Trumpai apie programą HORIZONTAS 2020

sprendimas yra programos „Horizontas 2020“ prioritetas, susijęs su keliomis sritimis, kuriam bus skirta 35 % visos programos bendrojo biudžeto.

Ypatinga pirmenybė skiriama atliekoms ir vandeniui. ES atliekos šiuo metu išskiria apie 2 % šiltnamio efektą sukeliančių dujų, o bent 1 % paskatins vandens pramonės augimą būtų sukurta iki 20 000 naujų darbo vietų.

Finansavimas: 3,081 mlrd. eurų

Europa besikeičiančiame pasaulyje – įtrauki, novatoriška, mažstanti visuomenė

2011 m. apie 80 mln. žmonių Europoje gyveno ties skurdo riba. Daugybė jaunų žmonių, nuo kurių priklauso mūsų ateitis, nei mokosi, nei dirba. Tai tik pora pavyzdžių, rodančių, kokie sunkumai ateityje laukia Europos ir didelių visuomenės sektorių. Čia gali padėti moksliniai tyrimai ir inovacijos, todėl programa „Horizontas 2020“ ir finansuoja naujų strategijų bei valdymo struktūrų, kuriomis siekiama įveikti ekonominį nestabilumą ir užtikrinti, kad ateityje Europa sugebėtų greitai atsigauti po nuosmukių, demografinių ir migracijos pobūdžio pokyčių, mokslinius tyrimus. Finansavimas taip pat skiriamas naujoms inovacijų formoms paremti, tokioms kaip atvirosios inovacijos, verslo modelio inovacijos, viešojo sektoriaus ir socialinės inovacijos, skirtos visuomenės poreikiams tenkinti. Remdama Europos paveldo, tapatybės, istorijos, kultūros ir pasaulyje atliekamo vaidmens tyrimus ir inovacijas, ES formuoja mažstantią visuomenę, kurioje yra svarbios bendrosios vertybės ir jų indėlis į mūsų bendrą ateitį.

Finansavimas: 1,309 mlrd. eurų

Saugi visuomenė – Europos ir jos piliečių laisvės ir saugumo užtikrinimas

Šiandien norint užtikrinti piliečių saugumą tenka kovoti su nusikalstamumu ir terorizmu, saugoti bendruomenes nuo stichinių ir žmogaus sukeltų nelaimių, užkirsti kelią kibernetiniams išpuoliams bei neteisėtai žmonių, narkotikų ir suklastotų prekių kontrabandai. ES moksliniai tyrimai ir inovacijos prisidės kuriant naujas technologijas, skirtas mūsų visuomenei apsaugoti, tuo pat metu nepažeidžiant piliečių privatumo ir puoselėjant jų pagrindines teises; ES moksliniai tyrimai saugumo srityje grindžiami šiomis dviem esminėmis vertybėmis. Šios technologijos turi stiprų potencialą per naujus gaminius ir paslaugas skatinti ekonominį aktyvumą bei prisidėti prie darbo vietų kūrimo.

Finansavimas: 1,695 mlrd. eurų

► Kompetencijos sklaida ir dalyvavimo skatinimas

Moksliniai tyrimai ir inovacijos yra iš esmės svarbios ekonominiam klestėjimui, todėl būtinos priemonės, kurios užtikrintų, kad visų valstybių narių ir jų regionų pasiekimai inovacijų srityje susiliestų ir tobulėtų. Patirtis rodo, kad kai dėl ekonominio nuosmukio pradedamas riboti nacionalinis biudžetas, inovacijų skirtumai skirtingose Europos šalyse tampa akivaizdesni. Todėl Europos talentų išteklių potencialo naudojimas ir inovacijų teikiamos naudos maksimalus išnaudojimas bei sklaida visoje Europos Sąjungoje yra geriausias būdas, kuriuo galima stiprinti Europos konkurencingumą ir sugebėjimą ateityje spręsti visuomeninio pobūdžio uždavinius.

Programoje „Horizontas 2020“ yra numatytos šios specialiosios priemonės:

- * skatinti daug pasiekusias mokslinių tyrimų institucijas dirbti kartu su mažiau pasiekusiomis, kad būtų kuriami arba modernizuojami kompetencijos centrai;
- * institucijų porinimas per darbuotojų mainus, specialistų apsilankymus ir mokymo kursus;
- * EMTE profesūros pozicijų steigimas, siekiant į didelio potencialo turinčias institucijas pritraukti geriausių akademikų;
- * politikos rėmimo programa, skirta padėti tobulinti nacionalinėms ir regioninėms mokslinių tyrimų ir inovacijos politinėms priemonėms;
- * suteikti geriausiems mokslininkams ir racionalizatoriams geresnę prieigą prie tarptautinių tinklų;
- * stiprinti tarpvalstybinius nacionalinių informacijos centrų tinklus, kad būtų teikiama informacija ieškantiems paramos.

Finansavimas: 816 mln. eurų

Sąveika su kitomis politinėmis priemonėmis

Esminė strategijos „Europa 2020“ pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo prielaida yra tai, kad norint įgyvendinti jos tikslus visos ES politinės programos turėtų sąveikauti. Kalbant apie mokslinius tyrimus ir inovacijas, Europos struktūriniai ir investavimo fondai skiria programai „Horizontas 2020“ papildomą paramą, iš kurios bus finansuojamas mokslinių tyrimų infrastruktūros modernizavimas, įskaitant laboratorijų įrangą, superkompiuterius bei didelės spartos duomenų tinklus, ir, esant poreikiui, didinamas mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumas.

► Mokslas su visuomene ir visuomenei

Būtinai efektyvus mokslo ir visuomenės bendradarbiavimas, kad mokslas pritrauktų naujų talentų ir kad mokslinė kompetencija neatitrūktų nuo socialinio sąmoningumo ir socialinės atsakomybės. Tam būtinas visapusiškas problemų supratimas. Todėl pagal programą „Horizontas 2020“ remiami projektai, kurie įtrauks piliečius į procesus, apibrėžiančius mokslinių tyrimų, turinčių įtakos kasdieniam gyvenimui, pobūdį. Geresnis specialistų ir ne specialistų bendruomenių tarpusavio supratimas ir geresnis mokslinių tyrimų tikslų bei jų įgyvendinimo priemonių supratimas padės išlaikyti mokslinę kompetenciją ir leis visuomenei jaustis tyrimų rezultatų šeiminiuke.

Finansavimas: 462 mln. eurų

► Inovacijų veiksmai programoje „Horizontas 2020“

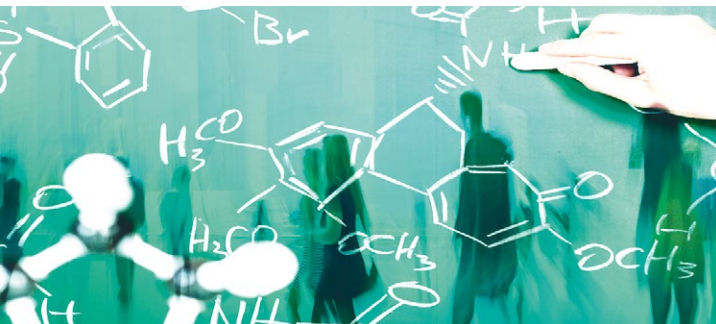
Pagal programos „Horizontas 2020“ inovacijų veiksmų programą didelė parama skiriama gaminių prototipams kurti, jiems tikrinti, demonstruoti, bandyti, vertinti plačiu mastu ir plisti rinkoje. Dar vienas svarbus bruožas – didelė parama orientacijai į paklausą, ypač inovacijos ikiprekybinio ir

Trumpai apie programą HORIZONTAS 2020

pirmojo komercinio viešojo pirkimo atvejais ir reglamentuojant inovacijų skatinimą bei nustatant standartus. Taip pat finansuojamos naujos viešojo sektoriaus inovacijų ir socialinių inovacijų formos bei bandomosios veiksmų programos, skirtos privačiojo sektoriaus paslaugoms ir gaminiam.

► Socialiniai ir humanitariniai mokslai

Socialinių ir humanitarinių mokslų tyrimai yra svarbūs ir labai aktualūs ne vienai sričiai, todėl jie visiškai integruoti į visus programos „Horizontas 2020“ bendruosius tikslus. Socialinių ir humanitarinių mokslų tyrimų integravimas į visą programą „Horizontas 2020“ yra būtinas, siekiant maksimaliai padidinti investicijų į mokslą ir technologijas grąžą visuomenei. Socialinio ir ekonominio aspekto integravimas projektuojant, plėtojant ir įgyvendinant mokslinius tyrimus ir naująsias technologijas gali padėti rasti visuomenės problemų sprendimą. Geriausiai šį naują principą išreiškia mintis, kad programos „Horizontas 2020“ centre turi būti ne mokslinių tyrimų disciplinos, o spęstini uždaviniai.

▶ Branduoliniai tyrimai visiems piliečiams

ES atliekant branduolio dalijimosi tyrimus pagrindinis dėmesys skiriamas saugai ir saugumui, medicinos tyrimams, radiacinei saugai, atliekų tvarkymui, pramoniniam spinduliuotės naudojimui, taip pat daugybei kitų sričių, tokių kaip spinduliuotės naudojimas žemės ūkyje.

ES branduolio dalijimosi tyrimais siekiama parodyti, kad branduolio dalijimasis gali tapti perspektyviu energijos šaltiniu, tinkamu plačiu mastu naudoti komerciniais tikslais, ir kad tai gali būti pasiekta jau artimoje ateityje, jeigu visų suinteresuotų šalių pastangos būtų sutelktos unikaloje jungtinėje Europos programoje.

Finansavimas: 1,603 mlrd. eurų

▶ Mokslas politikai. Jungtinio tyrimų centro vaidmuo (JRC)

Jungtinis tyrimų centras – tai vidinė Komisijos tarnyba, teikianti nepriklausomą, įrodymais pagrįstą mokslinę bei techninę paramą ES politinėms priemonėms. Jo veikla finansuojama per programą „Horizontas 2020“, o daugelis jo veiksmų programų skirtos tam, kad būtų sprendžiami septyni visuomeninio pobūdžio uždaviniai. Per Europos atominės energijos bendrijos mokslinių tyrimų ir mokymo programą JRC taip pat remia ES pastangas stiprinti branduolinį saugumą, saugą ir radiacinę saugą.

Tolesnė informacija: <https://ec.europa.eu/jrc/>

Kaip ši programa veikia

Programa „Horizontas 2020“ yra atvira visiems. Programa „Horizontas 2020“ reikalauja laikytis tik savo supaprastintų taisyklių ir procedūrų. Tai reiškia, kad dalyviai gali sutelkti dėmesį į tai, kas iš tiesų svarbu: mokslinius tyrimus, inovacijas ir rezultatus.

Šis principas užtikrina, kad nauji projektai būtų greičiau pradėti įgyvendinti ir kad būtų greičiau pasiekta rezultatų.

Taisyklės buvo suformuluotos taip, kad užtikrintų teisingumą, apsaugotų dalyvius ir užtikrintų, kad bus tinkamai leidžiamos visuomenės lėšos.

► Kas gali teikti paraiškas?

- * Įprastiems tyrimų projektams – bent trijų juridinių subjektų konsorciumas. Visi juridiniai subjektai turi būti įsteigti ES valstybėse narėse arba asocijuotose šalyse.
- * Kitoms programoms (Europos mokslinių tyrimų taryba (p. 23), Mažųjų ir vidutinių įmonių priemonė (p. 24), papildomas nacionalinių ar viešojo sektoriaus konkursų ir programų finansavimas (p. 28), koordinavimas ir parama (p. 23), mokymas ir mobilumas (p. 24) minimali dalyvavimo sąlyga yra vienas juridinis subjektas, įsteigtas valstybėje narėje arba asocijuotoje šalyje.

Gali būti taikomos papildomų sąlygų. Išsamesnės informacijos ieškokite darbo programoje (žr. p. 33).

Trumpai apie programą HORIZONTAS 2020

Apskritai, gali dalyvauti bet kurioje šalyje įsteigti juridiniai subjektai ir tarptautinės organizacijos.

Pagal susitarimus tarp ES ir atskirų valstybių vyriausybių atsirado daugybė asocijuotųjų šalių, kurių juridiniai subjektai gali dalyvauti programoje „Horizontas 2020“ kaip lygiaverčiai dalyvių iš ES valstybių narių partneriai.

Asocijuotųjų šalių sąrašo ieškokite <http://bit.ly/H2020AC>

Dalyvaujantys juridiniai subjektai iš kitų šalių tam tikromis aplinkybėmis taip pat gali gauti ES finansavimą.

Žr. <http://bit.ly/H2020IPC>

► Veiksmų programų tipai

Mokslinių tyrimų ir inovacijų veiksmų programos

Finansavimas mokslinių tyrimų projektams, kuriais siekiama spręsti aiškiai apibrėžtus uždavinius ir kuriuos įgyvendinant gali būti kuriamos naujos žinios ar kuriamos naujos technologijos.

Kas? Partnerių iš skirtingų šalių, pramonės šakų ar akademinų sričių konsorciškai.

Inovacijų veiksmų programos

Finansavimas yra labiau orientuotas į rinkai artimesnę veiklą. Pavyzdžiui, gaminių prototipų kūrimas, jų tikrinimas, demonstravimas, bandymas, paplitimas rinkoje ir t. t., jeigu siekiama kurti naujus ar patobulintus gaminius ar paslaugas.

Kas? Partnerių iš skirtingų šalių, pramonės šakų ar akademinų sričių konsorciškai.

Koordinavimo ir paramos veiksmų programos

Finansavimas skiriamas moksliniams tyrimams ir inovacijos projektams, programoms ir politinėms priemonėms koordinuoti ir tinklams. Finansavimas, skirtas tiesiog moksliniams tyrimams ir inovacijoms, yra numatytas kitoje veiksmų programoje.

Kas? Pavieniai ūkio subjektai ar partnerių iš skirtingų šalių, pramonės šakų ar akademinų sričių konsorciumai.

Subsidijos mažai tirtų sričių moksliniams tyrimams. Europos mokslinių tyrimų taryba

Finansavimas projektams, kurie vertinami pagal vienintelį mokslinės kompetencijos bet kurioje mokslinių tyrimų srityje kriterijų, kai šiuos tyrimus atlieka vienos ar kelių šalių mokslinių tyrimų grupė, kuriai vadovauja pagrindinis tyrėjas.

Kas? Europos mokslinių tyrimų taryba finansuoja perspektyvius jaunos, anksti mokslinę karjerą pradėjusius mokslininkus, jau nepriklausomus mokslininkus ir mokslinių tyrimų vadovus. Mokslininkai gali būti bet kokios pilietybės, o jų projektai gali būti bet kurios mokslinių tyrimų srities.

Parama mokymui ir karjeros galimybių plėtrai. Marijos Sklodovskos-Kiuri veiksmų programa

Finansavimas tarptautinių mokslinių tyrimų stažuotėms viešajame ar privačiajame sektoriuje, mokslininkų mokymas, darbuotojų mainai.

Kas? Pradedantieji mokslininkai ar patyrę mokslininkai (bet kokios pilietybės), techniniai darbuotojai, nacionalinių ir regioninių tyrimų mobilumo programos.

Mažųjų ir vidutinių įmonių priemonė

Ši priemonė yra skirta labai novatoriškoms mažosioms ir vidutinėms įmonėms, norinčioms padidinti savo augimo potencialą. Pagal ją siūlomos vienkartinės išmokos galimybių studijoms, subsidijos pagrindinei inovacijų projektų fazei (demonstravimas, prototipo kūrimas, tikrinimas, taikymas, plėtra ir t. t.); komercinimo fazė remiama netiesiogiai, suteikiant lengvesnę prieigą prie skolos ir nuosavybės finansinių priemonių.

Kas? Dalyvauti gali tik mažosios ir vidutinės įmonės. Tai gali būti pavienė mažoji ar vidutinė įmonė, įsteigta ES arba asocijuotoje šalyje, arba jų konsorciumas.

Greitas kelias į inovaciją

Finansavimas bus pradėtas skirstyti 2015 m. pagal bandomąją veiksmų programą. Nuolat atviri, pačių racionalizatorių inicijuoti kvietimai teikti paraiškas bus skirti inovacijų projektams, kuriuose dėmesys bus skirtas kokioms nors technologijoms arba visuomeninio pobūdžio uždavinių sprendimui. Įpusėjus programos „Horizontas 2020“ vykdymui, bandomoji veiksmų programa bus nuodugniai įvertinta.

Kas? Pramonės įmonės, tarp jų ir mažosios bei vidutinės įmonės; bent trys, bet ne daugiau kaip penki partneriai; maksimalus ES įnašas į vieną projektą – 3 mln. eurų.

► Finansavimo normos

Programa „Horizontas 2020“ turi vieną bendrą finansavimo normą, taikomą visiems naudotojams ir visoms veiklos sritims, finansuojamoms iš mokslinių tyrimų subsidijų. ES lėšomis 100% padengiamos reikalavimus atitinkančios išlaidos pagal visas mokslinių tyrimų ir inovacijų veiksmų programas. Pagal inovacijų veiksmų programas finansavimas paprastai padengia 70% reikalavimus atitinkančių išlaidų, bet ne pelno organizacijų išlaidos gali būti padengtos iki 100%. Netiesioginės reikalavimus atitinkančios išlaidos (pvz., administravimo, ryšio ir infrastruktūros išlaidos, biuro reikmenys) atlyginamos pagal fiksuotą 25% normą nuo tiesioginių reikalavimus atitinkančių išlaidų (tų išlaidų, kurios yra tiesiogiai susijusios su veiksmų programos įgyvendinimu).

► Patikros ir auditas

Bus tikrinamas tik projektų, pagal kuriuos iš Europos Sąjungos bus prašoma 500000 eurų ar didesnės sumos, koordinatorių finansinis pajėgumas; jie turės įrodyti, kad turi projektui įgyvendinti reikiamus išteklius. Europos Komisija projekto dalyvius audituoja iki dvejų metų po likučio išmokėjimo. Audito strategija yra paremta rizikos ir apgaulės prevencija.

► Prieigos teisės

Prieigos teisės – tai teisė naudotis kito projekto dalyvio pasiektais rezultatais ar pasiekimais.

Šiomis prieigos teisėmis dalyviai gali naudotis tam, kad įgyvendintų projektus ar naudotųsi jų rezultatais, ES – nekomercinės politikos tikslais, o valstybės narės – nekomercinės politikos tikslais saugios visuomenės srityje.

► Rezultatų sklaida ir intelektinės nuosavybės teisių apsauga

Visi dalyviai privalo kaip galėdami anksčiau pradėti skleisti pasiektus rezultatus, kurie jiems priklauso. Išimtys taikomos tik siekiant apsaugoti intelektinės nuosavybės teises, užtikrinti saugumą ar apsaugoti teisėtus interesus.

Skelbiant rezultatus moksliniuose leidiniuose, turi būti užtikrinta vieša prieiga prie tokio leidinio. Taip užtikrinama, kad mokslinių tyrimų, kurie yra finansuojami iš ES mokesčių mokėtojų lėšų, rezultatai yra nemokamai prieinami visiems.

Intelektinės nuosavybės teisės priklauso rezultatus sukūrusiai grupei. Tam tikromis ypatingomis aplinkybėmis gali galioti bendros nuosavybės teisės. Kai gaunami rezultatai, nuosavybės bendrininkai turi susitarti dėl kitokios nuosavybės sistemos.

► **Etika ir moksliniai tyrimai**

Etika yra neatskiriama mokslinių tyrimų dalis, skatinanti mokslinių tyrimų kokybę. Visos veiklos kryptys, finansuojamos pagal programą „Horizontas 2020“, turi atitikti etikos principus ir atitinkamų šalių teisės aktus. Tai tokie etiniai principai kaip būtinybė stengtis nepažeisti mokslinio tyrimo vientisumo, vengti bet kokių plagijavimo formų ir duomenų klastojimo.

► **Kiti finansavimo šaltiniai pagal programą „Horizontas 2020“**

Per partnerystės programa „Horizontas 2020“ užtikrins artimesnę nacionalinių ir regioninių programų sąveiką, paskatins didesnes privačiojo sektoriaus investicijas į mokslinius tyrimus ir inovacijas, sutelks Europos išteklius didžiausioms visuomenės problemoms spręsti.

Per septynerius metus ES 8 mlrd. eurų finansavimas pritrauks 10 mlrd. eurų iš privačiojo sektoriaus ir dar 4 mlrd. eurų iš ES šalių. Didžioji lėšų dalis bus skirta jungtinėms technologijų iniciatyvoms. Jos veikia kaip bendros įmonės ir rengia savas mokslinių tyrimų programas. Jungtinės technologijų iniciatyvos aktyviai veikia daugybėje ES strategiškai svarbių sričių:

Trumpai apie programą HORIZONTAS 2020

novatoriški vaistai; kuro elementai ir vandenilis; švaresni, tylesni orlaiviai; biologinės pramonės šakos; elektroninės įrangos gamyba. Papildytą sąrašą galima rasti šioje interneto svetainėje: <http://bit.ly/H2020Partners>

Viešojo sektoriaus organizacijų partnerystės leidžia ES valstybių narių viešojo sektoriaus organizacijoms rengti jungtines mokslinių tyrimų programas. Įtrauktos tokios sritys: parama aukštųjų technologijų MVĮ; naujas su skurdu susijusių ligų gydymas; naujos matavimo technologijos; technologijos, leidžiančios pagyvenusiems žmonėms ir žmonėms su negalia saugiai gyventi savo namuose.

Papildomas programų finansavimas

Pagrindinis papildomo programų finansavimo veiksmų programų tikslas – papildyti atskirus konkursus ar programas. Pavyzdžiui:

- * kvietimai teikti paraiškas pagal nacionalines mokslinių tyrimų programas (ERA-NET papildomo finansavimo programa);
- * novatoriškų sprendimų ikiprekybinio viešojo pirkimo ar viešojo pirkimo konkursai (PCP-PPI papildomo finansavimo programa);
- * mobilumo programos (papildomas finansavimas pagal Marijos Sklodovskos-Kiuri veiksmų programą).

Europos inovacijų ir technologijų institutas (EIT)

EIT aukštąjį mokslą, mokslinius tyrimus ir inovaciją integruoja per žinių ir inovacijos bendrijas, kad kurtų naują požiūrį į inovaciją, skatintų tvarų augimą ir konkurencingumą bei verslumą. Šios novatoriškos partnerystės turi turėti bent septynerių metų ilgalaikę viziją; jos turi būti vykdomos vadovaujantis verslo logika, orientuotis į rezultatus, kelti sau

aiškius tikslus ir siekti ekonominio bei socialinio poveikio, kad taptų pasaulinio lygio rinkos dalyviais.

Tolesnės informacijos ieškokite: <http://eit.europa.eu/>

Finansavimas: 2,711 mlrd. eurų

Kas? Konsorciumai, atstovaujantys moksliniams tyrimams, švietimui ir inovacijai / verslui.

Europietiškas ir globalus mąstymas

Trumpai apie programą HORIZONTAS 2020

► Moksliniai tyrimai be sienų

Jeigu Europa nori rasti visuomeninio pobūdžio uždavinių sprendimų, tuo pat metu skatindama augimą ir konkurencingumą, jai reikia puikiai veikiančio mokslinės kompetencijos centrų tinklo – Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE). Ši bendra žinių, mokslinių tyrimų ir inovacijos rinka yra kuriama padedant ES lėšoms ir padeda mokslininkams, jų žinioms bei pasiektiems rezultatams laisvai cirkuluoti po Europą.

EMTE užtikrina, kad žinios ir idėjos būtų skleidžiamos visoje Europoje, taip mažinant riziką, kad pinigai bus švaistomi pasikartojantiems tyrimams, kai mokslininkai skirtingose Europos laboratorijose vienu metu vykdytų tokius pačius tyrimus. Toks koordinuotas principas, kurį paskatino būtent programa „Horizontas 2020“, padeda užtikrinti, kad kiekvienas mokslininkas tyrimams išleistas euras yra investuojamas strategiškai.

► Atvirumas pasauliui

Pagal Europos Sąjungos tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir inovacijos srityje strategiją programa „Horizontas 2020“ taip pat atvira mokslininkams iš viso pasaulio. Kadangi partneriai iš užsienio šalių atlieka vis daugiau mokslinių tyrimų ir siūlo daugiau naujovių, labai svarbu, kad Europai būtų prieinami geriausi pasaulio mokslininkai ir mokslinių tyrimų centrai. Taip ne tik užtikrinami naujų idėjų ir kompetencijos šaltiniai, bet ir tai, kad Europos mokslininkai gali bendradarbiauti su geriausiais savo srities kolegomis.

Tikslingas tarptautinis bendradarbiavimas yra įtrauktas į tokias programas „Horizontas 2020“ dalis kaip visuomeninio pobūdžio uždavinių sprendimas, didelio poveikio ir pramonės technologijos ir kt. Bendradarbiavimo sritys ir partneriai yra nurodyti atitinkamoje darbo programoje.

Daugiau informacijos apie tai, kas gali dalyvauti, ieškokite p. 20.

Kaip teikti paraišką

Darbo programose skelbiamos konkrečios mokslinių tyrimų ir inovacijų sritys, kurios bus finansuojamos. Jos pasiekiamos per dalyvių portalą, (<http://bit.ly/H2020PP>) ir rodo artėjančių kvietimų teikti paraiškas laiką. Atėjus laikui kiekviename kvietime pateikiame daugiau tikslesnės informacijos tais mokslinių tyrimų ir inovacijų klausimais, apie kuriuos savo paraiškose turėtumėte kalbėti jų teikėjai.

Nors informacijos apie kvietimus teikti paraiškas galima rasti Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, dalyvių portalas siūlo kur kas daugiau. Jame pateikiamos lengvai suprantamos rekomendacijos ir visos priemonės, kurių reikia teikiant paraiškas finansavimui gauti ir administruojant projektus. Jame numatyti visi mokslinių tyrimų ir inovacijos veiksmų programų tipai.

Nacionaliniai informacijos centrai (<http://bit.ly/H2020NCP>) taip pat teikia įvairios informacijos ir individualias konsultacijas apie programą „Horizontas 2020“. Jų bent vieną galima rasti kiekvienoje ES šalyje ir kelis kitose šalyse. Konkrečius klausimus galima siųsti internetu Mokslinių tyrimų užklausų tarnybai adresu <http://ec.europa.eu/research/enquiries>

Paraiškos teikimas

Paraišką reikia pateikti prieš pasibaigiant atitinkamame kvietime nurodytam paraiškų teikimo terminui. Dalyvių portale pateikiamos aiškios instrukcijos. Sistema labai paprasta, jokių popierinių paraiškų teikti nereikia. Visos paraiškos turi būti pateikiamos tik internetu.

Partnerių paieška

Daugelyje kvietimų teikti paraiškas reikalaujama, kad pareiškėjų grupę sudarytų bent trys partneriai. Dalyvių portalo partnerių paieškos funkcija padeda rasti potencialius partnerius, turinčius reikiamą kompetenciją, gebėjimus ar patirtį.

Ekspertų vertinimas

Praejus paraiškų teikimo terminui visas paraiškas vertina nepriklausomų ekspertų iš kvietime teikti paraiškas nurodytų sričių grupė. Ši ekspertų grupė kiekvieną paraišką vertina pagal vertinimo kriterijų sąrašą (žr. <http://bit.ly/H2020Eval>). Tokiu būdu atrenkamos geriausios paraiškos finansuoti.

Susitarimas dėl dotacijos

Kai paraiška praeina mokslinio vertinimo etapą (kuris gali užtrukti penkis mėnesius), jos teikėjams pranešama apie jo rezultatus. Kai paraiška atrenkama kaip tinkama finansuoti, Europos Komisija parengia susitarimą dėl dotacijos.

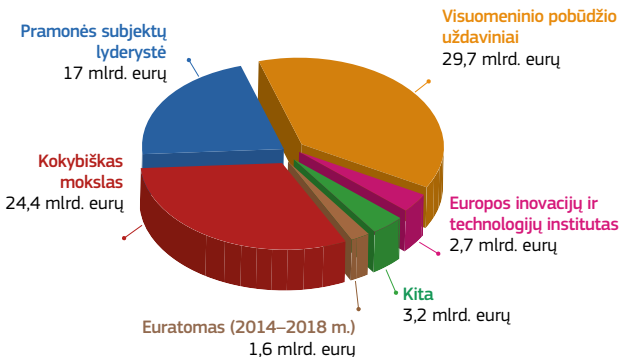
Paprastai susitarimą dėl dotacijos reikia pasirašyti per tris mėnesius.

Susitarimas dėl dotacijos patvirtina mokslinių tyrimų ir inovacijų, kurių bus imtasi, aprašymą, projekto trukmę ir biudžetą, tarifus ir išlaidas, teises ir įsipareigojimus, vaidmenų pasidalijimą, išlaidų paskirstymo ir projektų nutraukimo taisykles, ir t. t.

Tada galima pradėti įgyvendinti projektą!

Programos HORIZONTAS 2020 biudžetas (pagal dabartines 2013 m. kainas)

Naudingos nuorodos:

Dalyvių portalas

<http://bit.ly/H2020PP>

Pagalbos tarnyba

<http://ec.europa.eu/research/enquiries>

Daugiau sužinokite apie programą „Horizontas 2020“

<http://ec.europa.eu/horizon2020>

Nacionaliniai informacijos centrai

<http://bit.ly/H2020NCP>

Europos įmonių tinklas

<http://een.ec.europa.eu/>

Registruokitės kaip ekspertas

<http://bit.ly/H2020Experts>

KAIP ĮSIGYTI EUROPOS SĄJUNGOS LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- vieną egzempliorių:
svetainėje EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- daugiau negu vieną egzempliorių / plakata / žemėlapi:
Europos Sąjungos atstovybėse (http://ec.europa.eu/represent_lt.htm),
ES nepriklausančių šalių delegacijose (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lt.htm),
susisiekę su tarnyba Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_lt.htm)
arba paskambinę numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11 (nemokamai visoje ES (*)).

(* Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokesť, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Prenumeruoti leidinius galite:

- susisiekę su Europos Sąjungos leidinių biuro platintojais
(http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm)

HORIZON 2020 – didžiausia kada nors egzistavusi ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programa. Per septynerius metus (2014–2020 m.) bus galima pasinaudoti daugiau kaip 80 milijardų eurų finansavimu, ir tai be privačių ir nacionalinių valstybinių investicijų, kurias pritrauks šios lėšos. Programa HORIZON 2020 padės siekti pažangaus, tvaraus ir integracinio ekonominio augimo. Jos tikslas – užtikrinti, kad Europa turėtų pasaulinio lygio mokslą ir technologijas, kad būtų šalinamos kliūtys inovacijai, o visuomenei ir privačiajam sektoriui būtų lengviau dirbti kartu, taip užtikrinant rimtų problemų, su kuriomis susiduria mūsų visuomenė, sprendimus. Šiame vadove programa aiškinama detaliau.

www.ec.europa.eu/horizon2020

Praktinė informacija

Leidinių biuras

doi:10.2777/81384